Dufva, H., A. Mauranen & K. Mäntylä (toim.) 2025. 50 vuotta soveltavaa kielitiedettä: näkökulmia AFinLA ry:n toimintaan. 50 years of applied linguistics in Finland: Perspectives on AFinLA and its activities. AFinLA-teema / n:o 19, 68–88.

Minna Suni
Jyväskylän yliopisto

Kielipolitiikkaa Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA ry:n julkaisuissa: kirjallisuuskatsaus 1971–2024

Nostot

- AFinLAn julkaisusarjoissa on julkaistu runsaasti artikkeleita kielipolitiikan eri osa-alueista.
- Maahanmuutto on monipuolistanut kielipoliittisten teemojen käsittelyä olennaisesti.
- Kielikoulutuspolitiikkaa on tarkasteltu AFinLAn julkaisuissa monipuolisesti.

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Abstract

The narrative literature review examines the language policy themes that have gained visibility in the AFinLA publication series (*Publications de l'Association Finlandaise de Linguistique Appliquée*, later known as *AFinLA Yearbook*, and *AFinLA-e: Studies in Applied Linguistics*, later *AFinLA-teema*) in 1971–2024. Some observations are also made about the association's own language policy, particularly concerning the languages in which the scientific debate has been conducted in its publications. The analysis provides a basis for considering whether AFinLA as an association wants to position itself also as an actor in language policy or whether it mainly provides a forum for scholarly debate on this topic.

Keywords: language policy, language education policy, publishing, applied linguistics
Asiasanat: kielipolitiikka, kielikoulutuspolitiikka, julkaiseminen, soveltava kielitiede

1 Kirjallisuuskatsaus kielipolitiikasta

Kieleen liittyviä yksilö- ja yhteisötason ongelmia ratkovana tieteenalana (Sajavaara 1980; Cook 2003; Davies 2007) soveltava kielitiede käsittelee esimerkiksi kielipolitiikkaa, ja Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA ry onkin toimintansa alusta alkaen tarjonnut luontevan foorumin tähän kenttään kohdistuvien tutkimustulosten, näkemysten ja kehittämisehdotusten esittelylle. Tämä artikkeli keskittyy siihen, millaiset kielipoliittiset teemat ovat vuosien varrella saaneet AFinLAn julkaisuissa tilaa ja näkyvyyttä.

Kyseessä on AFinLAn vuosina 1971–2024 kustantamiin julkaisuihin kohdistuva narratiivinen kirjallisuuskatsaus; aikajänne kattaa yhdistyksen julkaisutoiminnan sen alusta alkaen. Kirjallisuuskatsaus edustaa narratiivisuuden piirissä lähinnä kartoittavan kirjallisuuskatsauksen alatyyppiä: tavoitteena on antaa tiivistetty yleiskuva ennalta rajatusta aiheesta (ks. Salminen 2011: 7; Vilkka 2023). Koska katsaus on osa yhdistyksen historiaa kartoittavaa hanketta, se toteutetaan pikemminkin keskeisiä painotuksia, käännekohtia ja kehityskulkuja julkaisujen teemoista paikantaen kuin kattavaan sisällölliseen synteesiin pyrkien.

Käsitteenmäärittelyn ja kielipolitiikan keskeisten toimijoiden työnjaon ja roolien esittelyn (luku 2) jälkeen kuvaan kirjallisuuskatsauksessa tarkasteltavan aineiston (luku 3). Tämän jälkeen tarkastelen AFinLAn sarjoissa ilmestyneitä artikkeleita ja muita julkaisuja kolmessa temaattisesti toisistaan eroavassa luvussa (luvut 4–6), jotka käsittelevät eri kielten asemaa ja käyttöalaa yhteiskunnassa, hyvää virkakieltä ja kielellistä saavutettavuutta sekä kielikoulutuspolitiikkaa. Esittelen kutakin teemaa käsitteleviä varhaisimpia AFinLA-julkaisuja sekä teen joitakin ajankuvaa havainnollistavia nostoja vuosien varrelta. Saatavilla olevan arkistomateriaalin varassa tiivistän tämän jälkeen vielä keskeiset havainnot AFinLAn julkaisukielistä (luku 7). Lopuksi tarkastelen yhdistyksen omia kielipoliittisia linjauksia hieman laajemminkin ja pohdin lyhyesti AFinLAn roolia kielipoliittisena toimijana (luku 8): tarjoaako se vain foorumin keskustelulle, vai haluaako se yhdistyksenä olla näissä asioissa myös itse aktiivinen yhteiskunnallisen keskustelun osapuoli?

2 Kielipolitiikan määrittelyä ja työnjakoa

Kielipolitiikkaa (e. *language policy*) on kielentutkimuksen kentällä määritelty useista lähtökohdista (ks. Ricento 2000; Johnson 2013). Esimerkiksi Spolsky (2004: 4) on erottanut siinä kolme ulottuvuutta: kielellisten käytänteiden tason, kieleen ja sen käyttöön liittyvien käsitysten tai ideologioiden tason sekä erilaiset pyrkimykset ja hallinnolliset toimenpiteet, joilla käytänteitä muovataan. Pitkään kielipolitiikka on käsitteenä rajattu viittaamaan viimemainittuun eli sellaisiin säädöksiin ja päätöksiin, jotka ohjaavat kielenkäyttöä ja kielitaidon kehittämistä tai liittyvät yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksiin käyttää, kehittää ja ylläpitää kieliään (esim. Kaplan & Baldauf 1997; Ricento 2000). Nykyään myös yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen omien kielenkäyttöä ja kielenopiskelua koskevien valintojen ja periaatteiden voidaan katsoa kuuluvan sen piiriin (ks. esim. Baldauf 2004); jo kymmenen vuoden ajan on tutkittu esimerkiksi perheiden kielipolitiikkaa (Curdt-Christiansen & Palviainen 2023). Toisinaan kielisuunnittelu erotetaan käsitetasolla kielipolitiikasta (e. *language policy and planning*, LPP; ks. Sajavaara ym. 2007), koska sen nähdään kohdistuvan lähinnä kielipoliittisten linjausten käytännön toteutukseen.

Kielikoulutuspolitiikka puolestaan on käsitteenä vakiintunut sekä Suomessa että maailmalla selvästi myöhemmin kuin kielipolitiikka. Suomeksi se lähti vakiintumaan Takalan ym. (2000: 249) erotettua sen kielipolitiikasta seuraavasti: ”kielikoulutuspolitiikka osoittaa, miten kielipolitiikan ihanteet, tavoitteet ja sisällöt voidaan toteuttaa koulutuksessa siltä osin kuin kielipolitiikka koskee koulutusta”. Se nostettiin näkyvästi hankkeen nimeen Jyväskylän yliopistossa toteutetussa laajassa Kielikoulutuspoliittisessa projektissa (KIEPO, 2005–2007; Pöyhönen & Luukka 2007). Näiden käsitteiden käyttöaloja ja viimeaikaista kielikoulutuspoliittista tutkimusta on sittemmin esitelty monipuolisesti teoksessa *Kieli, koulutus, politiikka*: *monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja* (toim. Saarinen ym. 2019).

Virallista kielipolitiikkaa ohjaa Suomessa vahvasti lainsäädäntö – esimerkiksi perustuslaki, kansalaisuuslaki sekä koulujen opetuskieliä ja eri tutkintoja ja kelpoisuuksia koskevat säädökset. Oikeusministeriö ohjaa kielipolitiikkaa ja seuraa kielellisten oikeuksien toteutumista, ja kielikoulutuspolitiikka on opetus- ja kulttuuriministeriön vastuualuetta. Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan vastaa työvoiman maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvistä kielikysymyksistä. (Valtioneuvosto 2021). Valtioneuvoston tilaamia ja julkaisemia ovat kansalliskielistrategiat (Valtioneuvosto 2012; 2021) ja muita Suomessa puhuttuja kieliä kuin kansalliskieliä koskeva kielipoliittinen ohjelma (Kielipoliittisen ohjelman valmisteluryhmä 2022).

Kotimaisten kielten keskus (Kotus) on etenkin kansalliskieliä koskevan kielipolitiikan osalta keskeisin toimija; vuodesta 2026 alkaen se on osa Opetushallitusta eikä enää erillinen valtion virasto (Laki Opetushallituksesta 508/2025). Sillä on ollut tärkeä rooli kieliä koskevien strategioiden ja ohjelmien laadinnassa. Kotuksen alla toimivat suomen kielen, ruotsin kielen, saamen kielten, viittomakielten, romanikielen ja karjalan kielen lautakunnat, joiden tehtävänä on päättää näitä kieliä ja niiden käyttöä koskevista suosituksista. Ne ovat olleet myös keskeisesti edistämässä ja laatimassa aiempia, kielikohtaisia kielipoliittisia ohjelmia, joihin aloite on tullut kielentutkijoilta. (Kielilautakunta; Kielipolitiikka).

Kotimaisten kielten keskuksen verkkosivulla (Kielipolitiikka) kielipolitiikan todetaan tarkoittavan toimia, joilla vaikutetaan kieliin sekä kielten asemaan ja käyttöalaan yhteiskunnassa; käyttöalaan liittyvät esimerkiksi yhteiskunnan tarjoamien palvelujen kielikysymykset. Kielipolitiikkaan nähdään sisältyvän paitsi kielen aseman myös kielen itsensä kehittäminen, kielenopetuksen suunnittelu ja kieliteknologia. Kielen kehittämisen yhteydessä viitataan erikseen korpussuunnitteluun ja kielenopetuksen yhteydessä kielikoulutuspolitiikkaan, johon sisältyvät koulutuksen kielestä päättäminen ja kielten koulutustarjonta. Myös uhanalaisten kielten elvytys nähdään kielipoliittisesti motivoituna toimintana.

Kielipolitiikan kentälle sijoittuu myös kielen- ja nimistönhuolto, joka on laaja-alaista kielen kehittämistyötä. Muiden kuin kansalliskielten eli suomen ja ruotsin osalta sitä koskevat vastuut sekä tutkimuksen ja koulutuksen erityistehtävät jakautuvat Suomessa nykyään seuraavasti: Eri saamen kielten kielenhuollosta vastaa yhteispohjoismainen Kielikaltio (Sámi Giellagáldu) ja nimistönhuollosta Oulun yliopiston Giellagas-instituutti, jolla on opetus- ja kulttuuriministeriön osoittama valtakunnallinen saamen kielten tutkimuksen erityistehtävä. Suomen romanikielen ja -kulttuurin opetus ja tutkimus on Helsingin yliopistolle osoitettu valtakunnallinen erityistehtävä, ja karjalan kiel(t)en osalta vastaava erityistehtävä on Itä-Suomen yliopistolla. Jyväskylän yliopiston Viittomakielen keskuksella puolestaan on erityistehtävä suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen tutkimuksen ja koulutuksen edistämisessä, mutta kielineuvonta on Kuurojen Liiton vastuulla.

Siinä missä muut kielipolitiikkaan liittyvät toimet ovat Suomessa nykyisellään Kotimaisten kielten keskuksen ja edellä mainittujen instituutioiden vastuualueella, kielikoulutuspolitiikassa lainsäädännön valmistelurooli on opetus- ja kulttuuriministeriöllä ja toimeenpanorooli taas Opetushallituksella, jonka vastuualuetta ovat esimerkiksi opetussuunnitelmat ja muut koulutusta ohjaavat dokumentit (näiden työnjaosta yleisesti ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017). Kielikoulutuspoliittista keskustelua puolestaan edistää ja myös sitä koskeviin päätöksiin vaikuttaa Kielikoulutuspolitiikan verkosto (www.kieliverkosto.fi/fi). Sen tehtäviin kuuluu myös tehdä selvityksiä ja tutkimuksia sekä kehittää kansallista ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä kielikoulutuspolitiikan alalla. Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskus koordinoi tätä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa verkostoa, joka on sisältynyt sen yliopistolle osoittamiin valtakunnallisiin erityistehtäviin vuodesta 2009 alkaen. Kyseinen verkosto taas on syntynyt edellä mainitun KIEPO-projektin jälkimainingeissa (ks. Pöyhönen & Luukka 2007: 479) ja osin myös AFinLAn jäsenistön keskuudessa toimineen kielikoulutuspoliittisiin teemoihin keskittyneen teemaverkoston varaan. AFinLAn teemaverkoston toiminta hiipui erityistehtävärahoituksella toimivan Kielikoulutuspoliittisen verkoston vakiinnutettua paikkansa ja toimintamuotonsa. Keskeisiä toimintamuotoja ovat muun muassa jo 15 vuotta ilmestynyt *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* -verkkolehti sekä soveltavan kielitieteen ja samalla AFinLAn tärkeän keskushahmon, professori Kari Sajavaaran, muistoksi perustettu luentosarja (ks. Kilpeläinen 2025).

AFinLAn piirissä – kuten soveltavan kielitieteen alalla kansainvälisestikin – painotus kielen oppimisen ja opetuksen kysymyksiin on pitkään ohjannut huomiota teemoihin, jotka liittyvät enemmän kielikoulutuspolitiikkaan kuin muihin kielipolitiikan osa-aluei-

siin. Lähes kaikkia kielipolitiikan osa-alueita on AFinLAn julkaisuissa kuitenkin vuosien saatossa käsitelty, vaikka ei välttämättä niitä sellaisiksi nimeten tai tiukasti toisistaan erottaen. Monet julkaisuista on laadittu ennen kuin nykyinen työnjako ja käsitteistö on kielipolitiikan kentällä muotoutunut ja vakiintunut. Seuraavassa luvussa kuvataan lyhyesti kirjallisuuskatsauksen kattama kokonaisaineisto, ja sen jälkeen siirrytään siihen sisältyvien artikkeleiden kielipoliittisiin sisältöteemoihin keskeisiä käännekohtia esiin nostaen ja yleistä ajankuvaa luoden.

3 Kirjallisuuskatsauksen aineisto

Suuri enemmistö AFinLAn kustantamista teoksista on artikkelikokoelmia, mutta alkuaikoinaan yhdistys julkaisi myös suppeahkoja monografioita. Tämän kirjallisuuskatsauksen aineistoon sisältyvät kaikki AFinLAn julkaisusarjoissa yhdistyksen vuonna 1970 tapahtuneen perustamisen jälkeen ilmestyneet monografiat ja toimitetut teokset vuosilta 1971–2024. Katsauksen kattamien julkaisujen yhteismäärä on 583, joista emojulkaisuja (ml. monografiat) on 99 ja niihin sisältyviä artikkeleita 484. Emojulkaisuista 81 on *Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja* -sarjassa ilmestyneitä (mm. AFinLAn vuosikirjat; vuoteen 1982 asti sarjan nimi oli *Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja*) ja 18 *AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia* -sarjassa ilmestyneitä; tämän sarjan nimi on vuodesta 2022 alkaen ollut *AFinLA-teema*. Pääosa kirjallisuuskatsauksen aineistoon sisältyvistä artikkeleista ja muista julkaisuista on saatavilla AFinLAn kahden sarjakohtaisen julkaisuarkiston (https://journal.fi/afinlavk/issue/archive; https://journal.fi/afinla/issue/archive) ja FINNA-palvelun kautta digitaalisessa muodossa, mutta osa vanhimmista julkaisuista on saatavilla vain painetussa muodossa.

Vuosikirja-artikkelit perustuvat syyssymposiumissa pidettyihin esitelmiin, ja ne ovat tulleet vertaisarvioinnin piiriin 1990-luvulla. Vuonna 2009 perustetussa *AFinLA-e*-sarjassa julkaistiin alkuaan sellaisia vertaisarvioituja artikkeleita, jotka perustuivat edellisessä syyssymposiumissa pidettyihin esitelmiin mutta eivät liittyneet tiiviisti symposiumin teemaan. Vuonna 2015 tämä sarja irrotettiin syyssymposium-kytköksestään ja muutettiin luonteeltaan temaattiseksi, mitä sen nykyinen nimikin ilmentää. Molemmilla sarjoilla on ollut laadun takeena Tieteellisten Seurain valtuuskunnan vertaisarviointi-tunnus siitä lähtien, kun tunnus otettiin käyttöön vuonna 2014.

AFinLA-e eli *AFinLA-teema* -sarjaa on julkaistu alusta alkaen avoimesti verkossa. Nykyään vain AFinLAn vuosikirjoihin keskittyvä Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja -sarja muutettiin niin ikään avoimeksi verkkojulkaisuksi vuonna 2015. Tässä yhteydessä jo aiemmin tekijänoikeuksien haltijoiden luvalla harjoittelijatyönä digitoidut julkaisut vuosilta 1971–1995 ja Elektra-järjestelmään tallennetut julkaisut vuodesta 1996 alkaen sijoitettiin samalle Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) tarjoamalle verkkojulkaisualustalle (journal.fi). Toimin tuohon aikaan AFinLAn puheenjohtajana ja vastasin tässä roolissa osaltani yhdistyksen julkaisusarjoista. Digisiirtymän käytännön toteutuksesta vastasivat yhdistyksen sihteeri Teppo Jakonen ja hallituksen jäsen Juha Jalkanen; mittavan

hankkeen toteutukseen saatiin taloudellista avustusta Tieteellisten seurain valtuuskunnalta, Tietokirjailijat ry:ltä ja Koneen säätiöltä.

Narratiivinen ja luonteeltaan kartoittava kirjallisuuskatsaus ei edellytä vastaavaa järjestelmällisyyttä kuin ns. systemaattinen kirjallisuuskatsaus, vaan se on luonteeltaan aiempia tutkimuksia kuvaileva ja tiivistävä synteesi (ks. Salminen 2011; Vilkka 2023) Kielipolitiikkaa niin Suomessa kuin muissakin maissa käsittelevien artikkeleiden ja muiden julkaisujen tunnistamiseksi kohdistin digitaaliseen aineistoon kuitenkin kattavasti hakuja useilla erityyppisillä kokonaisilla ja katkaistuilla hakusanoilla ja eri kielillä. Sanoilla *kielipolitiikka* ja *kielikoulutuspolitiikka* ja niiden käännösvastineilla hakutulos oli hyvin niukka, mutta esimerkiksi hakusanat *laki, säädös, oikeus, vaatimus, arviointi* jne. tuottivat tulosta. Suomen vähemmistökieliin liittyviä julkaisuja hain lisäksi kohdennetusti näiden kielten nimillä ja virkakieleen ja kielenhuoltoon liittyviä esimerkiksi hakusanoilla *oikeakielisyys, normi, viranomaiskieli, säädöskieli, saavutettavuus, selkokieli* ja *käytettävyys*. Kielikoulutuspolitiikkaa koskevan tutkimuksen seulominen erilleen kielenopetuksen ja -oppimisen käytänteiden, kokemusten, prosessien ja tuloksellisuuden tarkastelusta vaati paljon harkinnanvaraista rajausta, koska asiasanat ja otsikot eivät useinkaan paljastaneet teksteihin sisältyvää kielikoulutuspoliittista näkökulmaa. Esimerkiksi sellaiset ilmeiset hakusanat kuin *opetussuunnitelma* tuottivat muutamia osumia mutta enimmäkseen kielipedagogiikkaan tai opettajien käsityksiin ja kokemuksiin keskittyviä tutkimuksia sisältäviä hakutuloksia. Samoin *monikielisyys* käännösvastineineen nosti hakusanana esiin painotuksiltaan hyvin vaihtelevaa sisältöä. Painetun aineiston kävin läpi monografioiden ja artikkeleiden otsikoita ja sisältöjä silmäillen. Myös digitaalisessa arkistossa tein tarkistusmielessä tällaista manuaalista, täydentävää hakua tutkimustehtävän kannalta relevanttien julkaisujen tunnistamiseksi (ks. Vilkka 2023).

Ryhmittelin kirjallisuuskatsauksen aineistoon sisältyviä julkaisuja asia- ja hakusanoittain ja temaattisia tihentymiä ajalliselta jatkumolta paikantaen. Tältä pohjalta katsaus jäsentyi lopulta kolmen pääteeman ympärille. Ne ovat eri kielten käyttöala ja asema, hyvä virkakieli ja saavutettavuus sekä kielikoulutuspolitiikka. Myös muunlaiset jaottelut olisivat olleet mahdollisia, sillä teemoissa on väistämättä limittäisyyttä.

4 Eri kielten asema ja käyttöala yhteiskunnassa

Suomen virallista kielipolitiikkaa, kuten kansalliskielten asemaa, on AFinLAn julkaisusarjoissa ilmestyneissä artikkeleissa ja monografioissa käsitelty yhdistyksen alkuaikoina hyvin vähän. Suomen kielen asema enemmistökielenä on kaiketi ollut niin ilmeinen ja vahva, ettei sen tiimoilta ole ollut tarvetta käydä kielipoliittista keskustelua yhdistyksen piirissä. Myöhemmin etenkin Euroopan unioniin liittymisellä oli suomen kielen asemaan liittyviä kielipoliittisia vaikutuksia, tulihan suomesta yksi EU:n virallisista kielistä, mutta tätäkään teemaa ei AFinLAn julkaisemissa artikkeleissa ole suoranaisesti käsitelty.

Ruotsin kielen asemaan Suomessa liittyvä keskustelu on niin ikään käyty pitkään muilla foorumeilla; vasta viime vuosina tämä teema on noussut tarkasteluun AFinLAn piirissä,

kun esimerkiksi Björklund ja Pakarinen (2023) ovat analysoineet ruotsiin kohdistuvien kieli-ideologioiden vaikutusta kielipolitiikkaan ja perusopetukseen ja From ym. (2023) kieliparikouluja. Tätä taustaa vasten on kiintoisaa, että naapurimaiden kielipolitiikka on saanut jo varhain osakseen huomiota: Laajahko riikinruotsia koskeva tutkimusjulkaisu, Christer Påhlssonin (1975) *Rikspråk: Uttal och samhällsroll* ilmestyi AFinLAn julkaisusarjassa numerona 11. Uudelleenitsenäistyneen Viron kielipolitiikan ja kielikoulutuspolitiikan keskeisiin toimijoihin alusta alkaen kuulunut Jaan Õispuu (1998) puolestaan kirjoitti kotimaansa tuoreista kielistrategiaratkaisuista AFinLAn vuosikirjaan artikkelin *Vähemmistökansat ja muunkielinen sivistys: montako kielistrategiaa Virolle?* Muutoin kielipolitiikkaa käsittelevät artikkelit ovat keskittyneet jokseenkin yksinomaan Suomeen.

Suomen vähemmistökielistä suomalainen viittomakieli oli tarkastelun kohteena jo 1970-luvulla yhdessä AFinLAn julkaisussa, Niilo Heinosen (1979) teoksessa *Tieteen paradigmat ja varhaiskuurojen kielenopetus* (ks. myös Jantunen, tässä julkaisussa). Kuurojen lehden artikkelissa tekijää luonnehdittiin jo 15 vuotta aiemmin näin: "fil.stud. Niilo Heinonen som ägnar sig åt språkvetenskap och nu införlivar döva språket bland de vetenskapliga grenarna" (Kauppinen 1964); kyseessä on siis ollut tällä saralla jalansijansa jo tuolloin hyvin vakiinnuttanut toimija. Vaikka Heinosen julkaisussa on kielipedagoginen fokus, se sisältää myös kielipoliittisia ja samalla opettajankoulutusta koskevia kannanottoja: "Lapselle olisi suotava mahdollisuus jäsentyneen käsitemaailman luomiseen vaikkapa viittomakielen tms. hänelle luontevan kommunikointitavan avulla mahdollisimman ohjatusti ja varhain." (Heinonen 1979: 100) ja "kuurojen opetuksen kehittämisen lisäksi tarvittaisiin myös kuurojenopettajien koulutuksen uudistamista siltä osin kuin on kysymys kielestä ja kielen opettamisesta" (mts. 101).

Saamen kieliin on AFinLAn julkaisuissa kohdistettu myös huomiota, mutta vasta 2000-luvulla. Kielipoliittiselta kannalta esillä ovat olleet saamelaiskielten elinvoimaisuus ja käyttöalat. Dufva ja Pietikäinen (2005) ovat tarkastelleet saamen asemaa median kielenä heti sen jälkeen, kun uudistettu laki saamen kielestä (1086/2003) astui voimaan 1.1.2004; artikkeliin sisältyy tiivis katsaus saamen kielten lainsäädännöllisestä asemasta. Kielitaidon arvioinnin puolella pohjoissaame sisällytettiin Yleisten kielitutkintojen kielivalikoimaan jo vuonna 1998, mutta ylimmän tason testit toteutettiin sillä vasta vuonna 2005 (ks. Ahola & Hirvelä 2024). Tarnanen ja Mäntylä (2006) ovat maininneet tämän muutoksen AFinLA-artikkelissaan tuoreeltaan, koska kyseessä on ollut kielipoliittisesti merkittävä käänne. Mård-Miettinen ym. (2023) puolestaan ovat sivunneet saamenkielistä kielipesätoimintaa eli lasten parissa tehtävää kielenelvytystyötä yhtenä monikielisen pedagogiikan toteumana.

Uhanalaisiksi katsottujen kielten elvyttäminen on kaiken kaikkiaan tärkeä kielipolitiikan osa-alue, ja sitä on AFinLAn julkaisuissa käsitelty muidenkin kuin saamen kiel(t)en osalta. Karjalan kielen näkyvyys AFinLAn julkaisuissa koheni merkittävästi Joensuussa vuonna 2018 järjestetyn AFinLAn syyssymposiumin myötä: Konferenssin teemana oli *Pidetään kielet elävinä – Keeping Languages Alive – Piemmö kielet elävinny*, ja ensi kertaa karjala löysi näin tiensä myös esitelmien pohjalta julkaistun AFinLAn vuosikirjan 2019 kanteen suomen ja englannin rinnalla. Tapahtumassa olivat vahvasti esillä karjalan kielten ja muiden vähemmistökielten elinvoiman vahvistaminen ja käyttöalojen laajentaminen.

Kuusen (2019) artikkeli perustuu hänen plenaariesitelmäänsä, joka käsitteli sitä, miten kääntäjänkoulutus voi tukea kielenelvytystä. Moshnikov (2022) on puolestaan analysoinut karjalan kielen ja sen eri murteiden käyttöä verkkosivuilla.

Romanikieltä ja tataaria ei ole AFinLAn julkaisemissa artikkeleissa tarkasteltu kielipoliittiselta kannalta muutoin kuin yhteydessä maan uudempiin vähemmistökieliin (esim. Latomaa 2002) tai yleisesti maan monikielisyyteen liittyen. Esimerkiksi Suuriniemi ym. (2021) ja Ennser-Kananen ym. (2023) ovat viitanneet vanhoihin kielivähemmistöihin koulujen monikielisyyden ja kieli(koulutus)politiikan yhteydessä – viimemainitut ovat osuvasti luonnehtineet niitä kielikoulutuksen katvealueelle jääviksi kieliksi (ks. myös lukua 4). Lisäksi suomen kielelle läheisestä kveenistä on julkaistu yksi kielipolitiikkaan kytkeytyvä artikkeli: Niiranen (2019) on tarkastellut kveenien omakielisten lukemisen merkitystä kielen säilymiselle ja käsitellyt siinä yhteydessä myös kveenin kielipoliittista asemaa Norjassa. Ruotsin ja Suomen rajan tuntumassa puhuttavaan meänkieleen keskittyviä artikkeleita AFinLAn sarjoissa ei sen sijaan ole ilmestynyt (ks. kuitenkin Ahlholm ym. 2022).

Neuvostoliiton romahduksen ja turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten määrien kasvaessa Suomen kielellinen moninaisuus alkoi 1980-luvun lopulla lisääntyä nopeasti. Itse asiassa maahanmuuton myötä ajankohtaistuneet ns. uusien vähemmistökielten asemaan liittyvät kielipoliittiset kysymykset ovat olleet nostamassa tieteelliseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun myös edellä mainittuja Suomen alkuperäiskielten ja muiden vanhojen vähemmistökielten teemoja. (Ks. Latomaa 2012; Latomaa ym. 2013.) Maahanmuuttajien käyttämien yli 300 kielen asemasta on lähes mahdoton puhua viittaamatta samalla myös niihin vähemmistökieliin tai kielenkäyttäjäryhmiin, jotka perustuslaissa mainitaan nimeltä, eli alkuperäiskieli saamen sekä romanin ja viittomakielten ja niiden käyttäjien asemaan ja oikeuksiin. Näiden lisäksi Suomen perustuslaki nimittäin viittaa ”muihin kieliin” ja siihen, että myös niiden käyttäjillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään (Suomen perustuslaki 731/1999).

Maahanmuutto on siis monipuolistanut kielipoliittisten teemojen käsittelyä AFinLAnkin piirissä olennaisesti. Keskeisiä avauksia tältä osin ovat olleet Latomaan (2002) artikkeli *Maahanmuuttajien kielelliset oikeudet* sekä Tarnasen (2005) artikkeli *Kielitaito kansalaisuusnäkökulmien keskiössä*, joka kytkeytyi vuonna 2003 voimaan tulleeseen uuteen kansalaisuuslakiin (359/2003), joka määritteli kansalaistamisen kielitaitovaatimukset aiempaa selvästi tarkemmin.

Aivan ensimmäiset maahanmuuton kielikysymyksiä kielipoliittiselta kannalta käsitelleet artikkelit AFinLAn julkaisuhistoriassa ovat kuitenkin liittyneet Suomesta Ruotsiin muuttaneiden kielelliseen asemaan. Kaksikielisyyden tutkimuksen pioneereihin kansainvälisestikin lukeutuva Tove Skutnabb-Kangas oli perustamassa AFinLAa ja tiiviisti mukana sen toiminnassa. Hän tarkasteli esitelmissään ja teksteissään Suomesta Ruotsiin muuttaneiden kielellistä asemaa jo AFinLAn alkuvuosina. Hänen AFinLAn vuosikirjassa julkaistu artikkelinsa *Siirtolaislapset ja puolikielisyys* (Skutnabb-Kangas 1977) olikin hyvin merkittävä avaus alallaan. Tämä aihe ja käsitteistö tekivät Skutnabb-Kankaan laajasti tunnetuksi paitsi Suomessa ja Ruotsissa myös kansainvälisemmin (ks. esim. Skutnabb-Kangas 1981).

Kielipolitiikan tarkastelu on pitkään pysynyt makrotason linjausten tasolla. Esimerkiksi yritysten ja yksilöiden tekemät kielipoliittiset valinnat ovat niihin nähden myöhäinen teema; kielipolitiikan näkeminen myös ns. *bottom-up*-prosessina on kansainvälisestikin noussut keskusteluun vasta 2000-luvun edetessä. Toisaalta yritysten ja yksilöiden valinnatkaan eivät ole vapaita. Yritysmaailmassa kohdataan erilaisia säädöksiä ja vaatimuksia, ja esimerkiksi Hyppönen ja Salmela (2024) ovat analyysissaan osoittaneet, miten pankkialalla keskustellaan tietoturvaan ja saavutettavuuteen kohdistuvista ylempää tulevista vaateista, joilla on kielellisiäkin seurauksia. Yrityksillä on toisaalta enemmän kielipoliittista liikkumavaraa kuin julkisyhteisöillä, koska kansalliskielten rinnalla tai sijaan voidaan vapaasti suosia ja käyttää myös esimerkiksi englantia. Esimerkiksi Háhn (2016) onkin tarkastellut englannin kielen käyttöä pankkien verkkosivuilla implisiittisen kielipolitiikan näkökulmasta. Vastaavasti myös perheet tekevät omat kielelliset ja kielipoliittiset ratkaisunsa aina jossakin makrotason kielipoliittisessa kehyksessä (esim. Palviainen ym. 2023).

5 Hyvä virkakieli ja saavutettavuus

Kielenhuoltoa ja -ohjailua on AFinLAn julkaisuissa käsitelty vain suomen kielen näkökulmasta. Keskiössä on ollut nykyään virkakieleksi kutsuttu rekisteri. Näiden teemojen tarkastelu painottuu yhdistyksen ensimmäisen toimintavuosikymmenen lopulle, mutta niihin on palattu myöhemminkin.

Jaakkolan (1981) julkaisu *Virastokieli* on ollut tältä kannalta keskeinen avaus: hän pohti muun muassa sitä, millaiset ymmärrettävyysvaatimukset virastokielelle on syytä asettaa eli paljonko se voi muistuttaa ns. arkikieltä ja miten hyvän hallinnon periaatteet toteutuisivat niin, että kansalaiset saisivat hallintopalvelunsa ”oikeansisältöisinä, kohtuullisessa ajassa ja tasavertaisesti”. Hän lisäsi tähän vaatimuksen, että ”lausunnot, päätökset, ohjeet jne. tulee esittää kieleltään mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa, tarkastellaanpa asiaa hallinnon valvonnan, kansalaisten perusoikeuksien ja vaikkapa kielitieteen kannalta” (Jaakkola 1981: 35). Jaakkola (1981) myös peräänkuulutti yhteistyötä lingvistien kanssa mm. koulutettaessa virkatekstien laatijoita tekstien ymmärrettävyydestä sekä ilmausten ajantasaisuudesta ja liian korkean abstraktiotason välttämisestä.

Samana vuonna ilmestyneen AFinLAn kymmenvuotisjulkaisun esipuheessa Kari Sajavaara (1981: 4) tiivisti juhlasymposiumissa käytyjä keskusteluja virkakielen ja ohessa kielenhuollonkin osalta varsin samanhenkisesti kuin Jaakkola (1981):

> Samalla pyrittiin voimakkaasti kiinnittämään huomiota siihen, että kieli vallitsee meitä ja meidän maailmaamme. Ympärillämme on hyvin vähän sellaista, mikä olisi kielestä ja sen luomista kategorioista riippumatonta. Esimerkiksi sopisi hyvin ajankohtainen virkakieli. Vaikka tunnustettiinkin se, että esimerkiksi AFinLA:n välityksellä on suomenkielistäkin alan kirjallisuutta nyt saatavissa, tiedon popularisointiin ja jatkuvaan alalta kirjoittamiseen haluttiin kiinnitettävän entistä enemmän huomiota. Maassamme tehdään jatkuvasti monia kielenopetusta tai kielenkäyttöä, esimerkiksi kielenhuoltoa, koskevia ratkaisuja ilman, että olisi mahdollista käyttää hyväksi sitä tietoa, mikä on olemassa soveltavasta kielitieteestä.

Sekä kipuilua kielentutkijoiden näkemysten ohittamisesta että pohdintaa virkakielen saralla on jatkettu myöhemminkin. Esimerkiksi Tiililä (2017) on tarkastellut sosiaali- ja terveyspolitiikkaa kielikysymysten kannalta ja todennut kielen lävistävän sote-alan työprosessit hyvin monin tavoin. Hän on todennut, että julkinen valta konkretisoituu paljolti tekstien ja kielen kautta, ja nostanut tässä yhteydessä esiin myös Hyvän virkakielen toimintaohjelman (OKM 2014) periaatteet. Tarve tiivistää vuorovaikutusta sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien ja kielentutkijoiden kesken nousee Tiililän artikkelissa vahvasti esiin.

Kalliokoski (2017) puolestaan on valinnut aivan uuden näkökulman virkakieleen tarkastellessaan suomea toisena kielenään käyttävien virkamiesten omistajuutta ja toimijuutta suhteessa suomen virkakieleen rekisterinä. Hyvää virkakieltä voi tuottaa toisen kielen käyttäjänäkin. Selkokielistä, esimerkiksi toisen kielen oppimisensa varhaisemmassa vaiheessa oleville suunnattua virkakieltä ei AFinLAn artikkeleissa sen sijaan ole käsitelty, vaikka näistä teemoista puhutaankin nyt eniten juuri yhteiskunnallisten palvelujen kielellisen saavutettavuuden ja käytettävyyden viitekehyksissä. Uusimpiin avauksiin tältä kannalta kuuluvat Kainulaisen (2024) analyysi sarjakuvamuotoisten asiakirjojen saavutettavuudesta ja Suomisen (2024) analyysi säädöskielen käytettävyydestä. Molemmat sisältävät myös ajantasaisen katsauksen avainkäsitteensä – saavutettavuuden ja käytettävyyden – kielipoliittiseen luonteeseen.

Saavutettavuuteen kiinteästi liitetty digitalisaation teemakaan ei virkakielen yhteydessä ole suinkaan uusi. Jo kaksikymmentä vuotta sitten Koskela (2005) tarkasteli AFinLA-artikkelissaan verottajan suomenkielisiä verkkosivuja viitaten siihen, että ”Suomessa laki velvoittaa viranomaisia tarjoamaan palveluja myös tietoverkoissa”, ja todeten, että asiaa on tärkeää tarkastella nimenomaan tässä kehitysvaiheessa, jossa asiakasviestintä on siirtymässä verkkoon.

Kielenhuolto ei ole noussut AFinLAn julkaisuissa juuri esiin, mikä heijastanee sitä, että sitä koskeville havainnoille ja suosituksille on ollut pitkään omat fooruminsa – suomen kielen osalta *Kielikello*-lehti. Poikkeuksena on Tommolan (2003) tutkimusartikkeli, joka käsitteli kieliammattilaisten ja maallikoiden suhdetta ajankohtaisiin eri kieliä (ranska, saksa, tsekki ja venäjä) koskeviin oikeakielisyysuudistuksiin eri kielialueilla.

6 Kielikoulutuspolitiikka

Kielikoulutukseen kietoutuvat kysymykset – kielen oppiminen ja opetus – ovat alun alkaen olleet soveltavan kielitieteen kovinta ydintä, ja tämä painotus olikin hyvin vahva myös AFinLAn alkutaipaleella. Aivan ensimmäinen yhdistyksen julkaisu oli Pekka Hirvosen (1971) tutkimus *Englannin kielen taidon mittaaminen lukion päättyessä: 1. Lähtökohdat*, joka ilmestyi numerona 1 sarjassa *Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja / Publications de l'association Finlandaise de linguistique appliquée (AFinLA).* Siinä käsiteltävät kielenopetuksen tavoitteet ja kielitaidon arviointi kriteereineen ovat luonteeltaan kielikoulutuspoliittisia kysymyksiä, joten julkaisua voi pitää ainakin osittain tätä kenttää edustavana. Kielitaidon arviointi on ollut tärkeällä sijalla yhdistyksen julkaisusarjoissa myöhemminkin. Alkuaikoina

se kytkeytyi tiiviisti kielikoulutuspolitiikkaan, mutta koulutusjärjestelmästä erillisten arviointijärjestelmien (mm. Yleiset kielitutkinnot) kehityksen myötä se on Suomessa enenevästi irrottautunut siitä erilliseksi kielipolitiikan osa-alueekseen. AFinLAn sarjoissa ilmestyneitä avainjulkaisuja tältä osin ovat olleet Takalan (1999) työryhmineen laatima *Recent advances in language testing*, Tarnasen (2005) *Kielitaito kansalaisuuskysymysten keskiössä* sekä Huhdan ja Hildénin vuonna 2016 toimittama *AFinLA-e*-teemanumero *Kielitaidon arviointitutkimus 2000-luvun Suomessa*.

Jatkoa AFinLAn ensimmäisen sarjajulkaisun kielikoulutuspoliittisille näkökulmille saatiin kielenopetuksen osalta jo AFinLAn julkaisusarjan viidennessä osassa *Tätä mieltä kielten opetuksesta*, jonka Hirvonen toimitti vuonna 1972. Se sisälsi useitakin kielikoulutuspoliittisiin teemoihin keskittyviä artikkeleita, jotka käsittelivät kielenopetuksen tavoitteiden määrittelyä, lukion kielten loppukokeiden kehittämistä sekä työelämän kielitaitotarpeita.

Kaikki nämä teemat ovat nykyisessäkin kielikoulutuspoliittisessa keskustelussa ja tutkimuksessa mukana: sekä koulutusta ohjaavat dokumentit että arviointi ja kielitaitotarpeet ovat olleet viime vuosina esillä AFinLAn julkaisusarjoissa. Esimerkiksi Hahl ja Mäkipää (2022) ovat tarkastelleet perusopetuksen opetussuunnitelmamuutoksen ja opetusmäärän muutoksen vaikutusta ruotsin kielen oppimiseen. Leontjev (2022) on vastaavasti tutkinut lukion opetussuunnitelman ja ylioppilastutkintouudistusten vaikutusta kieltenopettajien arviointikäyttäytymiseen ja todennut viimemainitun vaikutuksen vahvemmaksi. Korpela ja Lehtimaja (2023) puolestaan ovat kehittäneet työnantajille tutkimusperustaisia työvälineitä työelämässä tarvittavan kielitaidon haltuunoton tukemiseen ja organisaatioiden oman kielipolitiikan selkeyttämiseen työyhteisöjen monikielistyessä.

Samaan tapaan kuin virkakielen ja kielenhuollon yhteydessä myös kielikoulutuksen alalla AFinLAn julkaisuissa on korostettu alusta alkaen sitä, että kielitieteellistä tietoa tulee aktiivisesti hyödyntää ratkaisuja tehtäessä. Kielikoulutuspolitiikan osalta tätä peräänkuulutti jo Hirvosen toimittamassa artikkelikokoelmassa Leiwo (1972). Alan tutkijoiden pyrkimys osallistua kieleen – tässä tapauksessa etenkin kielikoulutukseen – liittyvien ongelmien ratkaisemiseen välittyy siis varhaisissakin julkaisuissa vahvana. Korpelan ja Lehtimajan (2023) tutkimuksellinen kehittämistyö erilaisten työyhteisöjen parissa puolestaan tekee näkyväksi sitä, miten konkreettisesti maahanmuuton kielikysymyksiin erikoistuneet tutkijat nykyään toteuttavat tätä eetosta käytännössä.

Globaalit trendit vaikuttavat hyvinkin monenlaisiin koulutuspoliittisiin ratkaisuihin, joissa kieli näyttelee tärkeää vaikka joskus näennäisen implisiittistäkin osaa. Esimerkiksi Hultgren ym. (2023) ovat vertailleet sitä, miten korkeakoulutuksen hallinnolliset uudistukset eri maissa edistävät englannin kielen käyttöä korkeakoulujen opetuskielenä. Edellisten tapaan hekin pitävät tärkeänä sitä, että soveltavan kielitieteen asiantuntijat ovat tiiviissä vuorovaikutuksessa eri aloja edustavien päättäjien kanssa. Artikkelissaan he korostavat yhteistyötä erityisesti korkeakoulujen hallintoa uudistavien tahojen kanssa, koska koulutuksen ja kielen rajapinnoilla tehtäviä päätöksiä tehdään paraikaa juuri siellä. Kielipoliittista valtaa koulutuksen kontekstissa käyttävät eivät aina itse tiedosta käyttävänsä tällaista valtaa.

Erityisen paljon kielikoulutuspoliittista valtaa käytetään Suomen kunnissa. Päätökset peruskoulujen ja lukioiden kielivalikoimasta ja kielenopetuksen järjestelyistä tekee nimittäin

opetuksen järjestäjä eli useimmiten kunta. Lehti ym. (2006) ovat kyselytutkimuksessaan tarkastelleet vieraalla kielellä tapahtuvan aineenopetuksen (CLIL) tarjontaa kouluissa ja todenneet sen vähenneen merkittävästi kymmenessä vuodessa; taustalla korostuivat taloudelliset syyt. Kuntaliitosasetelmissa olevien kuntavaaliehdokkaiden ja päättäjien käsityksiä työelämän kielitaitotarpeista ovat puolestaan tutkineet Kyllönen ja Saarinen (2010). He peilasivat osallistujien käsityksiä näiden kielikoulutuspoliittiseen toimijuuteen ja niihin perusteluihin, joihin esimerkiksi kieliryhmistä päätettäessä nojataan. Valinnoissa painaa näidenkin tulosten valossa raha mutta toisinaan myös jatkuvuus.

Ennser-Kananen ym. (2023) ovat kriittisessä koulu-uudistusten, hankeperustaisen kielikoulutuksen kehittämisen ja oman äidinkielen opetuksen toteutusten tarkastelussaan osoittaneet, että hyvistä pyrkimyksistä huolimatta nyky-Suomessa ei pystytä tarjoamaan tasa-arvoisia mahdollisuuksia kielten opiskeluun. Tämä koskee sekä vieraita kieliä että kielivähemmistöihin kuuluvien oppilaiden ja opiskelijoiden äidinkieliä:

> Hajautetun päätöksenteon ja vapaaehtoisen järjestämisen takia erilaiset kuntakohtaiset tekijät, kuten talous, poliittiset ja kielelliset asenteet, sijainti, väkiluku sekä maahanmuuttotaustaisten määrä kunnassa, vaikuttavat opetuksen järjestämiseen niin edellä käsiteltyjen valinnaiskielten kuin tässä luvussa käsiteltävän oman äidinkielen opetuksen osalta. (Ennser-Kananen ym. 2023: 280)

Pohjoismaista vertailua vähemmistökielten opiskelun mahdollisuuksista ensikielenä ovat puolestaan tehneet Ahlholm ym. (2022); tässä yhteydessä on käsitelty Suomen osalta viittomakieliä, saamen kieliä, romanikieltä ja karjalaa sekä suomen lähisukukielistä myös Ruotsissa puhuttavaa meänkieltä ja Norjassa puhuttavaa kveeniä.

Kielikoulutuspolitiikan kysymykset koskettavat erityisen kipeästi juuri kielivähemmistöjä. Niidenkin kannalta kielikoulutusta pohdittiin AFinLAn piirissä itse asiassa jo varhain sellaisista näkökulmista, jotka ovat edelleen ajankohtaisia. Esimerkiksi jo aiemmin mainittu Heinonen (1979: 101) pohti oikeastaan kielitietoisuuden merkitystä ja monikielisen kehityksen perustaa, kun hän halusi varmistettavan, että suomen tai ruotsin opetusta kuuroille lapsille aloitettaessa näillä olisi vahva pohja viittomakielessä:

> Suomen tai ruotsin kielen opetusta olisi annettava muusta opetuksesta eriytyneenä vieraan kielen opetuksena silloin, kun lapsella jo muin keinoin luotuna on elävä käsite- ja ajatusmaailma sekä tietomäärä olemassa. Kielen opettajaksi paras olisi kuurouden ongelmiin perehtynyt, mutta todellisen kielenopettajan koulutuksen saanut henkilö (apunaan nykyaikainen opetusteknologinen ja lingvistinen tietous).

Vaikka käsitteet, tutkimustieto ja lähtökohdatkin ovat noista ajoista monin tavoin päivittyneet, on teemoissa itsessään siis edelleen paljon tuttua. Kirjoittaja korosti tässä myös kielenopettajilta vaadittavaa lingvististä ja teknologista osaamista, ja toisessa yhteydessä hän painotti vielä kuuroja opettavien opettajankoulutuksen kehittämisen tärkeyttä.

Yhtenä kielikoulutuspolitiikan ulottuvuutena voidaankin hyvin nähdä myös kielten opettajankoulutus opetussuunnitelmineen ja -sisältöineen. Erittäin monissa AFinLAn sarjoissa ilmestyneiden artikkeleiden yhteydessä esitetään opettajankoulutuksen sisältöjen

kehittämistä ja ajankohtaisiin täydennyskoulutustarpeisiin vastaamista. Yksi esimerkki tästä on Aallon ja Tarnasen (2015) kielitietoiseen aineenopetukseen kohdennetusti opettajankoulutuksen näkökulmasta pureutuva artikkeli.

Aalto ja Tarnanen (2015) käsittelivät kielitietoista pedagogiikkaa hyvin pian sen jälkeen, kun se oli tuotu käsitteenä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (Opetushallitus 2014). *Kielitietoisuus*-käsitteen lanseerausta näin keskeisessä koulutusta ohjaavassa asiakirjassa voidaan pitää yhtenä viime aikojen merkittävimmistä kielikoulutuspoliittisista avauksista. Siihen sisältyy ensinnäkin ajatus jokaisesta opettajasta oman tiedonalansa – tai ammatillisessa koulutuksessa ammattialansa – kieleen ja kielenkäytön tapoihin perehdyttäjänä. Toiseksi siihen kuuluu ajatus jokaisesta oppilaasta monikielisenä, eri kieliä ja kielimuotoja eri tavoin hallitsevana yksilönä ja samalla myös ajatus koulusta kielellisesti moninaisena yhteisönä. Piippo ym. (2021) ovat valottaneet tämän käsitteen eri puolia ja käytäntöön viemisen haasteita toimittamansa AFinLAn teemajulkaisun *Koulun monet kielet – Plurilingulism in school* johdantoartikkelissa. Tärkeät kielikoulutuspoliittiset uudistukset näkyvät yleensä pian myös pedagogisissa sovelluksissa ja valinnoissa – ja niihin kohdistuvassa tutkimuksessa. Juuri näin on käynyt kielitietoisuus-käsitteen esittelyn myötä: artikkeleita kielitietoisesta pedagogiikasta on AFinLAn julkaisusarjoissa ilmestynyt viime vuosina lukuisia (esim. Suuriniemi 2019).

7 Julkaisukielet

AFinLA on toimintansa alkuvuosista lähtien tarjonnut alallaan erittäin tärkeän kanavan suomenkieliselle tieteelliselle julkaisemiselle. Soveltavan kielitieteen alalta tehtyihin väitöskirjoihin sisältyykin melko usein AFinLAn sarjoissa suomeksi ilmestyneitä artikkeleita, mikä ilmentää itsenäistä kieli- ja julkaisupoliittista ajattelua aikana, jona englanniksi julkaiseminen on selkeästi valtavirtaa.

Tätä taustaa vasten on huomionarvoista, että Auli Hakulinen (1979) on pohjoismaisen äidinkielenopetukseen liittyvän tutkimuksen kartoittamiseen ja elvyttämiseen keskittyneen seminaarisarjan raportin esipuheessa kiittänyt yhdistystä näin: ”Kiitokset AFinLA:lle, joka on sarjallaan täten tukenut pohjoismaisen tiedon välittymistä myös suomeksi – seikka joka pohjoismaisessa yhteistyössä on ajoittain jäänyt huonosti hoidetuksi.” Kyseessä on 18 osallistujaa Hanasaareen koonneen Pohjoismaisen ministerineuvoston asiantuntijaseminaarin alustuksista otsikolla *Grammatikmodeller och alternativa begreppsystem i modersmålet* tuotettu julkaisu. Hakulinen kuvaa: ”Raportti on ilmestynyt skandinaav. kielillä marraskuussa 1979. Ministerineuvoston myönnettyä varoja suomentamista varten julkaisemme lähes saman version suomeksi.” Kääntäjänä on toiminut Juha Peura.

Suomeksi julkaiseminen ei siis 1970-luvullakaan ollut aina itsestään selvä mahdollisuus AFinLAn piirissä. Itse asiassa englanti oli yhdistyksen alkuaikoina ajoittain keskeisempikin julkaisukieli kuin suomi, mikä kytkeytyy yhdistyksen ja tieteenalan silloisten avainhenkilöiden taustoihin ja myös koko tutkimusalan vahvaan angloamerikkalaiseen juuristoon.

Ensimmäinen englanninkielinen vuosikirja julkaistiin vuonna 1980. Sen toimittivat Kari Sajavaara, Anne Räsänen ja Pekka Hirvonen. Pian sen jälkeen vuonna 1981 julkaistiin yksi saksankielinen tutkimusraportti, jonka tekijät olivat Matti Luukkanen ja Konrad Schröder. Toistaiseksi viimeinen kokonaan ruotsinkielinen AFinLAn julkaisu on puolestaan Seija Tiisalan toimite vuodelta 1983.

Vuodesta 1982 alkaen vuosikirjat ovat olleet monikielisiä – artikkeleiden kielinä ovat olleet pääosin suomi ja englanti mutta 1990-luvulle asti melko taajaan myös ruotsi ja saksa. Näillä kielillä julkaisemisessa oli noin 10 vuoden tauko 1990-luvun lopun jälkeen, ja 2000-luvulla julkaistut (v. 2005 ja 2008) ovat jääneet lajissaan ainokaisiksi. Tieteellinen julkaiseminen ruotsiksi ja saksaksi on AFinLAn piirissä lähes loppunut 2020-luvulle tultaessa.

Myös viron kielellä on julkaistu artikkeleita sen jälkeen, kun AFinLA järjesti syyssymposiuminsa Tallinnassa. Tuloksena oli AFinLAn vuosikirja 1998, joka julkaistiin otsikolla *Puolin ja toisin: suomalais-virolaista kielentutkimusta (N:o 56)*. Sisaryhdistys Eesti rakenduslingvistika ühing puolestaan julkaisee säännöllisesti paitsi viron- ja englanninkielisiä myös suomenkielisiä tutkimusartikkeleita omassa, alkuaan kontrastiiviseen perinteeseen nojaavassa *Lähivordlusi – Lähivertailuja* -vuotuisjulkaisussaan; nykyään sen profiilina on julkaista suomalais-ugrilaisiin kieliin joko vertailevasta näkökulmasta tai toisena ja vieraana kielenä kohdistuvia tutkimusartikkeleita.

8 AFinLA kielipoliittisena toimijana

Tässä artikkelissa on luotu katsaus siihen, miten erilaiset kielipoliittiset teemat ovat saaneet tilaa ja näkyvyyttä AFinLAn julkaisusarjoissa niiden alkuajoista lähtien. Tarkastelu on osoittanut, että hyvin moninaiset kielten asemaan ja käyttöaloihin, virkakieleen sekä kielikoulutukseen ja kielitaidon arviointiin liittyvät kysymykset ovat olleet niissä esillä vuosien mittaan.

AFinLA itse ei sen sijaan ole historiansa aikana profiloitunut aktiivisena kielipoliittisena toimijana, joka esittäisi vaikkapa lausuntoja ja kannanottoja opetussuunnitelma- tai lakiuudistuksista tai kommentoisi työelämän tai maahanmuuton kielikysymyksiä. Yhdistyksenä se on jäsenistönsä näköinen eli moninainen; yhtenäisen kannan muodostaminen tällaisiin uudistuksiin liittyvistä kielikysymyksistä tuskin olisi yksinkertaista. Yhdistys on myös oman historiansa tuote: se on alusta alkaen tarjonnut foorumin moniääniselle kielipoliittiselle ajatustenvaihdolle, vaikka onkin itse pitäytynyt esimerkiksi mediakeskustelun ulkopuolella sellaisissakin teemoissa, jotka koskevat laajalti sen jäsenistön tutkimus- ja intressialueita.

Omassa julkaisupolitiikassaan AFinLA on sen sijaan pitkäjänteisesti osoittanut pyrkimystä monikielisyyden edistämiseen ja vaalimiseen, vaikka nyttemmin julkaisujen kieliksi ovatkin rajautuneet käytännössä vain suomi ja englanti. AFinLAlla on alusta alkaen ollut tärkeä rooli suomenkielisten tiedeartikkeleiden julkaisijana, mikä sekin on kielipoliittisesti merkityksellistä aikana, jona englanniksi julkaisemisesta on tullut valtavirtaa. Toisaalta Afinlandia-palkituissa tutkielmissa (ks. Mäntylä & Suni, tässä julkaisussa) on näihin päiviin asti ollut erikielisiä töitä, minkä myös voidaan nähdä heijastavan yhdistyksen kielipoliit-

tista tahtotilaa. Itse asiassa jo yhdistyksen vakiintunut lyhennenimi AFinLA (Association Finlandaise de Linguistique Appliquée) voidaan nähdä oman aikansa kielipoliittisena valintana; sen mallina on ollut Ranskassa vuonna 1964 perustettu emojärjestö AILA (Association Internationale de Linguistique Appliquée). Ranskankielisestä nimestä on pidetty kiinni jo yli viisikymmentä vuotta, ja se on läsnä myös toisen julkaisusarjoista kansainvälisessä nimessä.

AFinLA saa välillistä kielipoliittista vaikuttavuutta jäsenistönsä ja muiden julkaisuihinsa kirjoittavien tuotosten ja tekojen kautta. Monet tässä kirjallisuuskatsauksessa mainittujen julkaisujen laatijat näyttävät teksteissään kannustavan sekä itseään että muita alan tutkijoita vaikuttamaan kielipoliittisiin ratkaisuihin ja erilaisiin käytänteisiin aktiivisesti. Tahto ja pyrkimys päästä ratkomaan kieleen kietoutuvia yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatason ongelmia ovat siis ikään kuin sisäänrakennettuina soveltavan kielitieteen harjoittajissa. Jotkut kanavoivat tämän toiminta- tai kehittämistutkimukseen tai erilaisiin interventioihin, toiset ehkä mieluummin tieteen yleistajuistamiseen tai taustalla vaikuttamiseen ja muutamat myös avoimen aktivistiseen otteeseen. Olennaista on kuitenkin nähdä nämä julkaisut itsessäänkin kielipoliittisina tekoina.

Kirjallisuus

Aalto, E. & M. Tarnanen 2015. Kielitietoinen aineenopetus opettajankoulutuksessa. Teoksessa J. Kalliokoski, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) *Kieli koulutuksen resurssina: vieraalla ja toisella kielellä oppimisen ja opetuksen näkökulma*. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 8. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 72–90. https://journal.fi/afinla/article/view/53773

Ahlholm, M., A. Slotte & K. Wallinheimo 2022. Kahden vahvan kielen mallia päivittämässä: maahanmuuttotaustaisten monikielisten peruskoululaisten koulupolku Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Teoksessa T. Seppälä, S. Lesonen, P. Iikkanen & S. D'hondt (toim.) *Kieli, muutos ja yhteiskunta – language, change and society*. AFinLAn vuosikirja 2022. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 20–43. https://doi.org/10.30661/afinlavk.114589

Ahola, S. & T. Hirvelä 2024. Pohjoissaamen tutkintoon osallistuneet vuosina 2014–2023. Teoksessa T. Leblay & S. Ahola (toim.), *Yleiset kielitutkinnot 30 vuotta*. Raportit ja selvitykset, 2024: 8. Helsinki: Opetushallitus, 52–55. https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/yleiset-kielitutkinnot-30-vuotta

Baldauf, R.B. 2004. Language planning and policy: recent trends, future directions. Teoksessa *Proceedings of the American Association of Applied Linguistics,* Portland, OR, USA, 1–4 May 2004. American Association of Applied Linguistics, 1–8. https://espace.library.uq.edu.au/view/UQ:24518

Björklund, S. & S. Pakarinen 2023. Ruotsi toisena kansalliskielenä kielellisesti muuttuvassa Suomessa. Teoksessa A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) *Kielikoulutus mukana muutoksessa – language education engaging in change*. AFinLA-teema 16. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 334–352. https://doi.org/10.30660/afinla.126920

Cook, G. 2003. *Applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.

Curdt-Christiansen, X.L. & Å. Palviainen 2023. Ten years later: what has become of FLP? *Language Policy, 22* (4), 379–389. https://doi.org/10.1007/s10993-023-09682-3

Davies, A. 2007. *An introduction to applied linguistics: from practice to theory.* Second Edition. Edinburgh: University of Edinburgh Press.

Dufva, H. & S. Pietikäinen 2005. Saamenkielinen media – uhanalaisuuden vastapaino? Teoksessa L. Kuure, E. Kärkkäinen & M. Saarenkunnas (toim.) *Kieli ja sosiaalinen toiminta – language and social action*. AFinLAn vuosikirja 2005. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 13–33. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59927

Ennser-Kananen, J., E. Kilpeläinen & T. Saarinen 2023. Suomalaisen koulutuspolitiikan tasa-arvopyrkimykset: heijastumia ja katvealueita kielikoulutuksessa. Teoksessa A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen, & T. Nikula (toim.) *Kielikoulutus mukana muutoksessa.* AFinLA-teema 16. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 267–290. https://doi.org/10.30660/afinla.126217

From, T., T.P. Szabó & P. Laihonen 2023. Kielimaisemat kielikoulutuspolitiikan kohteena ja tekijänä kieliparikouluissa. Teoksessa A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. AFinLA-teema 16. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 291–309. https://doi.org/10.30660/afinla.126228

Hahl, K. & T. Mäkipää 2022. Vertailututkimus opetussuunnitelmien ja opetusmäärien vaikutuksesta ruotsin kielen oppimiseen. Teoksessa T. Seppälä, S. Lesonen, P. Iikkanen & S. D'hondt (toim.) *Kieli, muutos ja yhteiskunta – language, change and society.* AFinLAn vuosikirja 2022. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 44–60. https://doi.org/10.30661/afinlavk.114595

Háhn, J. 2016. Language options and the role of English on Finnish banks' websites. Teoksessa A. Solin, J. Vaattovaara, N. Hynninen, U. Tiililä & T. Nordlund (toim.) *Kielenkäyttäjä muuttuvissa instituutioissa*. AFinLAn vuosikirja 2016. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 200–215. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59727

Hakulinen, A. (toim.) 1979. *Kieliopistako käsitteet äidinkielenopetukseen? Raportti pohjoismaisesta asiantuntijasymposiumista Hanasaaressa 8.-12.1.1979.*

Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 27. Jyväskylä: Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys AFinLA.

Heinonen, N. 1979. *Tieteen paradigmat ja varhaiskuurojen kielenopetus*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 24. Jyväskylä: Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys AFinLA.

Hirvonen, P. 1971. *Englannin kielen taidon mittaaminen lukion päättyessä: 1. lähtökohdat*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 1. Jyväskylä: Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys AFinLA.

Hirvonen, P. (toim.) 1972. *Tätä mieltä kielten opetuksesta*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 5. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4048

Huhta, A. & R. Hilden (toim.) 2016. *Kielitaidon arviointitutkimus 2000-luvun Suomessa*. AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 9. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. http://journal.fi/afinla/issue/view/4267

Hultgren, A.K., M. Nao, P. Wingrove, D. Yuksel & B. Zuaro 2023. New insights into the trend towards English as a medium of instruction in European higher education through transdisciplinary participation. Teoksessa N. Hynninen, I. Herneaho, E. Sippola, J. Isosävi & M. Yang (toim.) *Kieli ja osallisuus – språk och delaktighet – language and participation*. AFinLAn vuosikirja 2023. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 318–331. https://doi.org/10.30661/afinlavk.143415

Hyppönen, A. & E. Salmela 2024. Tietoturvan ja sisällöllisen saavutettavuuden diskurssit pankkialalla. Teoksessa M. Kivilehto, L. Lahti, T. Pitkänen, E. Pitkäsalo & M. Tervola (toim.) *Tutkimuksellisia siltoja rakentamassa. Vetenskapliga brobyggen. Building bridges through research*. AFinLAn vuosikirja 2024. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 45–77. https://doi.org/10.30661/afinlavk.143415

Jaakkola, A. 1981. Virastokieli. Teoksessa K. Sajavaara & A. Räsänen (toim.) *Tätä mieltä kielentutkimuksesta ja -opetuksesta. AFinLA:n 10-vuotisjuhlasymposiumin 14.-15.11.80 puheenvuorot*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 35. Jyväskylä: Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys AFinLA. 35–38.

Johnson, D. C. 2013. *Language policy*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Kainulainen, M. 2024. Käyttäjäkeskeisyys osallisuuden mahdollistajana Valvotun tapaamisen säännöt -sarjakuva-asiakirjassa. Teoksessa M. Kivilehto, L. Lahti, T. Pitkänen, E. Pitkäsalo & M. Tervola (toim.) *Tutkimuksellisia siltoja rakentamassa. Vetenskapliga brobyggen. Building bridges through research*. AFinLAn vuosikirja 2024. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 104–132. https://doi.org/10.30661/afinlavk.143416

Kalliokoski, J. 2017. Virkakielen ihanteet ja kielen omistajuus: S2-näkökulmia julkishallinnon kielenkäyttöön. Teoksessa S. Latomaa, E. Luukka & N. Lilja (toim.) *Kielitietoisuus eriarvoistuvassa yhteiskunnassa: language awareness in an increasingly unequal society.* AFinLan vuosikirja 2017. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 92–113. https://journal.fi/afinlavk/article/view/60842

Kansalaisuuslaki 359/2003. http://data.finlex.fi/eli/sd/2003/359/ajantasa/2024-07-05/fin

Kaplan, R.B. & R.B. Baldauf 1997. *Language planning from practice to theory*. Clevedon: Multilingual Matters.

Kauppinen, A. 1964. Glimtar från skriftskola i Keren. *Kuurojen lehti, 8*, 9–12.

Kielilautakunnat. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. https://kotus.fi/kotus/kielilautakunnat/ [Luettu 28.9.2025.]

Kielipoliittisen ohjelman valmisteluryhmä 2022. *Kielipoliittinen ohjelma: valtioneuvoston periaatepäätös.* Valtioneuvoston julkaisuja 2022:51. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-645-7

Kielipolitiikka. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. https://kotus.fi/kotus/kielet-ja-kielipolitiikka/kielipolitiikka/ [Luettu 28.9.2025.]

Kilpeläinen, E. 2025. Kieli, koulutus ja yhteiskunta: 15 vuotta ja 100 numeroa verkkolehteä. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta, 16* (3). https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2025/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-15-vuotta-ja-100-numeroa-verkkolehtea

Korpela, E. & I. Lehtimaja 2023. Kielenkäyttäjäprofiilit monikielisen työyhteisön tukena: tutkimuksellinen kehittämistyö kielentutkijan työkaluna. Teoksessa N. Hynninen, I. Herneaho, E. Sippola, J. Isosävi & M. Yang (toim.) *Kieli ja osallisuus – språk och delaktighet – language and participation*. AFinLAn vuosikirja 2023. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 166–193. https://doi.org/10.30661/afinlavk.126198

Koskela, M. 2005. Veroviranomaiset verkossa: lähettäjäkeskeisestä vastaanottajakeskeiseen viestintään? Teoksessa L. Kuure, E. Kärkkäinen & M. Saarenkunnas (toim.) *Kieli ja sosiaalinen toiminta – language and social action.* AFinLAn vuosikirja 2005. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 261–272. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59926

Kuusi, P. 2019. Miten kääntäjänkoulutus voi tukea kielenelvytystä? Teoksessa M. Kok, H. Massinen, I. Moshnikov, E. Penttilä, S. Tavi & L. Tuomainen (toim.) *Pidetään kielet elävinä – keeping languages alive – piemmö kielet elävinny*. AFinLAn vuosikirja 2019. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 136–153. https://doi.org/10.30661/afinlavk.83330

Kyllönen, T. & T. Saarinen 2010. "Ei oo koulun tehtävä" – Kuntapäättäjien käsityksiä työelämän kielitaitotarpeiden huomioimisesta perusteella ja toisella asteella. Teoksessa M. Garant & M. Kinnunen (toim.) 2010. *Ammatillinen viestintä, koulutus ja kulttuuri – professional communication, education and culture*. AFinLAn vuosikirja 2010. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 9–28. https://journal.fi/afinlavk/article/view/60016

Laki Opetushallituksesta 508/2025. http://data.finlex.fi/eli/sd/2025/508/ajantasa/2025-07-04/fin

Laki saamen kielestä 1086/2003. http://data.finlex.fi/eli/sd/2003/1086/ajantasa/2025-06-27/fin

Latomaa, S. 2002. Maahanmuuttajien kielelliset oikeudet. Teoksessa A. Mauranen & L. Tiittula (toim.) *Kieli yhteiskunnassa – yhteiskunta kielessä.* AFinLAn vuosikirja 2002. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 61–81. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59870

Latomaa, S. 2012. Kielitilasto maahanmuuttajien väestöosuuden mittarina. *Yhteiskuntapolitiikka, 77* (5), 525–534. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201302081779

Latomaa, S., S. Pöyhönen, M. Suni & M. Tarnanen 2013. Kielikysymykset muuttoliikkeessä. Teoksessa T. Martikainen, P. Saukkonen & M. Säävälä toim.) *Muuttajat: kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta.* Helsinki: Gaudeamus, 163–183.

Lehti, L., H.-M. Järvinen & E. Suomela-Salmi 2006. Kartoitus vieraskielisen opetuksen tarjonnasta peruskouluissa ja lukiossa. Teoksessa P. Pietilä, P. Lintunen & H.-M. Järvinen (toim.) *Kielenoppija tänään – language learners of today*. AFinLAn vuosikirja 2006. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 293–313. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59951

Leiwo, M. 1972. Kielitiede ja kielenopetus. Teoksessa P. Hirvonen (toim.) *Tätä mieltä kielten opetuksesta*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 5. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 12–20. https://journal.fi/afinlavk/article/view/57347

Leontjev, D. 2022. Finnish matriculation examination, national curriculum, and teachers' attitudes, perspectives, and practices: when the two assessment cultures meet. Teoksessa T. Seppälä, S. Lesonen, P. Iikkanen, & S. D'hondt (toim.) *Kieli, muutos ja yhteiskunta yhteiskunta – language, change and society*. AFinLAn vuosikirja 2022. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 133–150. https://doi.org/10.30661/afinlavk.113656

Luukkanen, M. & H. Schröder 1981. *Diversifikation und motivation in fremdsprachenunterricht. Eine vergleichende studie zwitchen Finnland und der Bundesrepublik Deutschland.* Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 29. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA. https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4078

Moshnikov, I. 2022. Use of the Karelian language online. Teoksessa T. Seppälä., S. Lesonen, P. Iikkanen & S. D'hondt (toim.) *Kieli, muutos ja yhteiskunta – language, change and society*. AFinLAn vuosikirja 2022. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 192–216. https://journal.fi/afinlavk/article/view/113920

Mård-Miettinen, K., K. Hansell & M. Kvist, 2023. Kaksikielinen varhaiskasvatus toisen kielen oppimisen ympäristönä. Teoksessa A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. AFinLA-teema 16. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 141–162. https://doi.org/10.30660/afinla.126171

Niiranen, L. 2019. Kveenien omakielisen lukemisen traditio ja sen merkitys kielen säilymiselle. Teoksessa M. Kok., H. Massinen, I. Moshnikov, E. Penttilä, S. Tavi & L. Tuomainen (toim.) *Pidetään kielet elävinä – keeping languages alive – piemmö kielet elävinny*. AFinLAn vuosikirja 2019. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 19–41. https://doi.org/10.30661/afinlavk.79324

Õispuu, J. 1998. Vähemmistökansat ja muunkielinen sivistys: montako kielistrategiaa Virolle? Teoksessa M.-R. Luukka, S. Salla & H. Dufva (toim.) *Puolin ja toisin*. AFinLAn vuosikirja 1998. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 303–308. journal.fi/afinlavk/article/view/59797

OKM 2014. *Hyvän virkakielen toimintaohjelma.* Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:2. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. https://kotus.fi/wp-content/uploads/migraatio/4812/Hyvan_virkakielen_toimintaohjelma.pdf

OKM 2017. *Selvitys opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen työnjaosta ja yhteistyöstä sekä kehittämisehdotukset.* Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:41. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-515-0

Opetushallitus 2014. *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*. Määräykset ja ohjeet 2014:96. Helsinki: Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Palviainen, Å., Vorobeva, P. & Sopanen, P. 2023. Monikielinen perhe ja koulu. Teoksessa A. Pitkänen-Huhta, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) *Kielikoulutus mukana muutoksessa*. AFinLA-teema 16. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 163–179. https://doi.org/10.30660/afinla.126746

Piippo, I., M. Ahlholm & P. Portaankorva-Koivisto 2021. Koulun monet kielet: lähtökohtia, kehityskulkuja ja tulevaisuuden näkymiä. Teoksessa M. Ahlholm, I. Piippo & P. Portaankorva-Koivisto (toim.) *Koulun monet kielet. Plurilingualism in the school.* AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 13. Jyväskylä: Soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 4–20. https://doi.org/10.30660/afinla.109285

Påhlsson, C.1975. *Rikspråk: uttal och samhällsroll*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja 11. Turku: Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys AFinLA.

Pöyhönen, S. & M.-R. Luukka (toim.) 2007. *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta: kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto. https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3304-3

Ricento, T. 2000. Historical and theoretical perspectives in language policy and planning. *Journal of Sociolinguistics, 4* (2), 196–213. https://doi.org/10.1111/1467-9481.0011

Saarinen, T., P. Nuolijärvi, S. Pöyhönen & T. Kangasvieri (toim.) 2019. *Kieli, koulutus, politiikka: monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja*. Tampere: Vastapaino.

Sajavaara, K. 1980. *Soveltava kielitiede*. Helsinki: Gaudeamus.

Sajavaara, K. 1981. Alkusanat. Teoksessa K. Sajavaara & A. Räsänen (toim.) *Tätä mieltä kielentutkimuksesta ja -opetuksesta*. *AFinLA:n 10-vuotisjuhlasymposiumin 14.-15.11.80 puheenvuorot*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 35. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 3–5. https://journal.fi/afinlavk/article/view/57532

Sajavaara, K., M.-R. Luukka & S. Pöyhönen 2007. Kielikoulutuspolitiikka Suomessa: lähtökohtia, ongelmia ja tulevaisuuden haasteita. Teoksessa M.-R. Luukka & S. Pöyhönen (toim.) *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta: kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto, 13–42. https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3304-3

Sajavaara, K., A. Räsänen & P. Hirvonen (toim.) 1980. *AFinLA yearbook 1980: papers in language learning and language acquisition from the 2nd Nordic Conference on Applied Linguistics, Hanasaari, Espoo, Finland, November 23-25, 1979*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 28. Jyväskylä: Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys AFinLA. https://journal.fi/afinlavk/issue/view/4074

Salminen, A. 2011. *Mikä kirjallisuuskatsaus?* Vaasa: Vaasan yliopisto.

Skutnabb-Kangas, T. 1977. Siirtolaislapset ja puolikielisyys. Teoksessa K. Sajavaara (toim.) *Näkökulmia kieleen*. *AFinLAn syyssymposium Jyväskylässä 26.–27.11.1976*. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 18. Turku: Suomen sovelletun kielitieteen yhdistys AFinLA, 113–126. https://journal.fi/afinlavk/article/view/57409

Skutnabb-Kangas, T. 1981. *Bilingualism or not? The education of minorities*. Clevedon: Multilingual Matters.

Spolsky, B. 2004. *Language policy*. Cambridge: Cambridge University Press.

Suomen perustuslaki 731/1999. http://data.finlex.fi/eli/sd/1999/731/ajantasa/2018-10-05/fin

Suominen, R. 2024. Laki niin kuin se luetaan – säädöskielen käytettävyyttä tutkimassa. Teoksessa M. Kivilehto, L. Lahti, T. Pitkänen, E. Pitkäsalo & M. Tervola (toim.) *Tutkimuksellisia siltoja rakentamassa. Vetenskapliga brobyggen. Building bridges through research*. AFinLAn vuosikirja 2024. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 281–316. https://doi.org/10.30661/afinlavk.143355

Suuriniemi, S.-M. 2019. Kielitietoisuus ja kieli-ideologiat helsinkiläisten peruskoulujen opetussuunnitelmadiskursseissa. Teoksessa M. Kok, H. Massinen, I. Moshnikov, E. Penttilä, S. Tavi & L. Tuomainen (toim.) *Pidetään kielet elävinä – keeping languages alive – piemmö kielet elävinny*. AFinLAn vuosikirja 2019. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 42–59. https://doi.org/10.30661/afinlavk.79512

Suuriniemi, S.-M., M. Ahlholm & J. Salonen 2021. Opettajien käsitykset monikielisyydestä: heijastumia koulun kielipolitiikasta. Teoksessa M. Ahlholm, I. Piippo & P. Portaankorva-Koivisto (toim.) *Koulun monet kielet. Plurilingualism in the school*. AFinLA-e: Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 13. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 44–69. https://doi.org/10.30660/afinla.100518

Takala, S., S. Luoma, F. Kaftandjieva & M. Saleva 1999. Recent advances in language testing. Teoksessa P. Pietilä & O.-P. Salo (toim.) *Multiple languages – multiple perspectives.* AFinLAn vuosikirja 1999. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 83–104. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59816

Takala, S., P. Sajavaara, P. & K. Sajavaara 2000. Kielipolitiikka ja kielisuunnittelu. Teoksessa K. Sajavaara & A. Piirainen-Marsh (toim.) *Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä*. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 3. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto, 231–271.

Tarnanen, M. 2005. Kielitaito kansalaisuusnäkökulmien keskiössä. Teoksessa L. Kuure, E. Kärkkäinen & M. Saarenkunnas (toim.) *Kieli ja sosiaalinen toiminta – language and social action*. AFinLAn vuosikirja 2005. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 67–81. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59937

Tarnanen, M. & K. Mäntylä 2006. Toisen ja vieraan kielen oppija yleisissä kielitutkinnoissa. Teoksessa P. Pietilä, P. Lintunen & H.-M. Järvinen (toim.) *Kielenoppija tänään – language learners of today*. AFinLAn vuosikirja 2006. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 105–123. https://journal.fi/afinlavk/article/view/59965

Tiililä, U. 2017. Sosiaali- ja terveyspolitiikkaa kielen ja kielikäsitysten varassa. Teoksessa S. Latomaa, E. Luukka & N. Lilja (toim.) *Kielitietoisuus eriarvoistuvassa yhteiskunnassa: language awareness in an increasingly unequal society.* AFinLAn vuosikirja 2017. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 92–54. https://journal.fi/afinlavk/article/view/60873

Tiisala, S. (toim.) 1983. *Grammatiska kontraster - problem i svensk grammatik i kontrastiv belysning.* Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 35. Helsinki, Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA.

Tommola, J. 2003. Kieliammattilaiset ja maallikot oikeakielisyysuudistusten kourissa. Teoksessa M. Koskela & N. Pilke (toim.) *Kieli ja asiantuntijuus*. AFinLAn vuosikirja 2003. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, 55–73.

Valtioneuvosto 2012. *Nationalspråksstrategi – kansalliskielistrategia. Statsrådets principbeslut - valtioneuvoston periaatepäätös.* Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja - Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012. Helsinki: Valtioneuvosto. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-001-8

Valtioneuvosto 2021. *Nationalspråksstrategi – kansalliskielistrategia*. Statsrådets principbeslut - valtioneuvoston periaatepäätös. Statsrådets publikationer - Valtioneuvoston julkaisuja 2021:87. Helsinki: Valtioneuvosto. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-967-0

Vilkka, H. 2023. *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Helsinki: Art House.